

Janusz Bańcerowski
(Budapest, Magyarország)

NAZWY <NIEBO> I <ŚWIAT> WE FRAZEOLOGII POLSKIEJ
I WĘGIERSKIEJ*

Abstract: The main goal of this article is to compare the polish and hungarian phraseological expressions concerning the names of sky and world. The analysis of the material showed the significant similarity, but in some cases an evident differences too. The majority of metaphors found in set phrases suggest antropocentrism and show that people not merely acquire knowledge of and experience the world but also assess it in their own particular ways.

Keywords: polish and hungarian phraseology, human world view, the names of sky and world, assessment of the world.

Wyrażenia frazeologiczne, do których zaliczamy również przysłowia, są swoistymi komunikatami językowymi, będącymi w użyciu społecznym od zamierzchłych czasów. Za ich pomocą ludzie, poznając otaczający ich świat, na przestrzeni wieków przekazywali swoje doświadczenia, przeżycia, przemyślenia, wyobrażenia, zjawiska właściwe kulturze danej wspólnoty językowej, związane z wzorcami kulturowymi, obyczajami, zwyczajami, mentalnością, tradycją, folklorem, systemem wartości, specyfiką struktury życia społeczno-politycznego itp. Utrwalają one sposób oglądu świata determinowany przez specyficzny dla danej wspólnoty językowo – kulturowej światopogląd. Analiza frazeologizmów pozwala zrekonstruować wiele aspektów językowego obrazu świata, rozumianego jako podmiotowa interpretacja rzeczywistości obiektywnej, czyli jej mentalny metaobraz.

W artykule podejmujemy próbę porównania związków frazeologicznych języka polskiego i węgierskiego dotyczących <nieba> i <świata> ze szczególnym uwzględnieniem sposobu konceptualizacji i kategoryzacji odnośnego fragmentu Kosmosu.

W potocznym obrazie świata niebo jest postrzegane jako ogromna przestrzeń, która widoczna jest nad ziemią, gdy patrzymy w górę. W dzień widzimy na niej słońce, a w nocy księżyc i gwiazdy. Rejestrują to takie wyrażenia metaforyczne jak: *Coś jest jasne jak słońce na niebie; Świecić na niebie* (słońce, gwiazdy); *Niebo zasłonięte warstwą ciemnych chmur; Kto w*

* W niniejszym artykule przyjmujemy następujący porządek: najpierw podajemy przykłady polskie nie mające odpowiedników w języku węgierskim, następnie przytaczamy przykłady z jednakową denotacją (wyrażenia ekwiwalentne, podkreślone: ≡), a po nich wyrażenia występujące tylko w języku węgierskim.

niebo pluje, na głowę mu spada; Zawieszony między niebem a ziemią; Gdy się niebo obali, wszystkich nas przywali; Niebo wysoko, na ziemi twardo; Tak daleko, jak niebo od ziemi = Oly távol esik, mint ég a földtől; Spaść/spadać z nieba = Mintha égből esett volna; Annyi mint csillag az égen [Tyle, ile gwiazd na niebie]; Égre követ ne dobj, mert fejedre esik [Nie rzucaj kamieniem w niebo, bo ci na głowę spadnie]; Ha az égre nézel, rútnak tetszik a föld [Gdy patrzysz nie niebo, ziemia wydaje się wstrętna]; Csak az eget nézi [Patrzy tylko na niebo]; Ki mindig égbe néz, kútba esik [Kto zawsze patrzy tylko na niebo, wpadnie do studni] itp.

Takie metaforyczne użycia jak: *Jak niebo i ziemia; Różnić się o całe niebo; Być lepszym od kogoś o całe niebo; To niebo i ziemia = Ég és föld; Niepodobne jak niebo do ziemi = Ég a földhöz; Tak daleko, jak niebo od ziemi = Oly távol esik mint ég a földtől; Ég és föld választja el* [Kogoś/coś rozdziela/odróżnia niebo i ziemia]; *Égben két nap, hüvelyben két pallos* [Na niebie dwa słońca, a w pochwie dwa miecze nie pomieszczą się] mówią o ludziach lub rzeczach zupełnie różnych, całkowicie do siebie niepodobnych.

Niebo jest symbolem radości, przyjemności, zadowolenia, który oznacza szczęście człowieka: *Było komuś jak w niebie; Tak dobrze jak w niebie; Cieszy się jakby był w siódmym niebie; Najbardziej potrzeba dosłużyć się nieba; Być/czuć się jak w niebie; Przychylić/uchylić komu nieba; Dostać się/pójść do nieba; W niebie nagroda, na ziemi zapłata; Niebo się otwiera, otwierało, otworzyło = Megnyílt az ég felette*. Aby jednak dostać tego szczęścia, tzn. aby móc dostać się do nieba, muszą być spełnione pewne warunki: *Chcesz się dostać do nieba, nie żałuj biednym kęsa chleba; Fifami do nieba się nie wkupisz; Kto chce być w niebie, niech patrzy siebie; Kto chce nieba, cierpieć trzeba, a kto chce chleba, pracować trzeba; Kto się chce dostać do nieba, żyć cnotliwie trzeba; Lekkim być trzeba, kto do nieba bieży; Nie każdy się do nieba dostanie z tych, co wołają: Panie, Panie!; Nie wprzód niebo, ale wprzód idzie zasługa; Nieba za pieniądze nie kupisz; Piersiami nieba nie podniesiesz; Wysoka drabka do nieba; Ciasna furтка/ścieżka do nieba; Kto chce nieba dostąpić, bojaźń wprzód mieć trzeba piekła; Nic z nieba nie spada/spadnie itp.*

Na gruncie wiedzy potocznej z niebem związane są losy, cechy charakteru, zachowania, zachcianki i wady ludzi, np.: *Wołać o pomstę do nieba; Komuś zachciewa się gwiazdki z nieba; Będziesz w niebie, tam gdzie kura grzebie; Ani na szczupaku do nieba, ani na byku do piekła nie wjedzie; Choćby siekiery/kije/krupy z nieba padały; Kto leniwie do nieba idzie, nierychło zajdzie; Żywcem do nieba wziąć/pójść; Pod nieba lata, kiedy po ziemi chodzi; Poruszyć niebo i ziemię = Eget, földet megmozgat; Wynosić kogo albo co pod niebo = Égig/Az egekig magasztal valakit; Égbe kiáltó bűn = To woła o pomstę do nieba; Hol voltál, amikor az ég zengett? [Gdzie byłeś, kiedy byłeś potrzebny?]; Csak az eget nézi [Patrzy tylko na niebo = W ogóle nie pracuje]; Eget földet megígér [Obiecuje niebo, ziemię = Wszystko obiecuje, ale nic nie robi]; Úgy átkozódik, majd lehúzza az eget [Przeklina, ściąga niebo = Wyrażać się bardzo wulgarnie, przeklinać]; Az egek rovására is hazudik [Kłamię nawet z*

ujmą dla nieba = Bardzo kłamie]; *Csendes mint a csillagos ég* [Cichy jak gwiazdziste niebo = Bardzo cichy, spokojny]; *Eget poklot összekever* [Myli piekło z niebem]; *Felmagasztalták az felé* [Wyniesiono go pod niebiosa = Powieszono go]; *Letagadná a napot az égről* [Wyparłby się nawet słońca z nieba]; *Nem leszek én árva mindig, ború után derült az ég* [Nie będę zawsze sierotą, po smutku nastąpi pogodne niebo]; *Úgy él mint az égi madár* [Żyje jak niebiański ptak = Żyje bez kłopotów nie pracując]; *Ki vagyok, én vagyok, az égig látok* [Kto ja jestem, ja jestem, widzę wszystko do samego nieba = Butny, hardy człowiek]; *A dűlő egek sem vehetnék ki szívét* [Nawet nieba nie mogłyby mu wyjąć serca = O człowieku, który się niczego nie boi]; *Akár ég, akár pokol, neki mindegy* [Dla niego wszystko jedno, czy to niebo, czy piekło]; *Ég és föld között lakik* [Mieszka między niebem a ziemią = Zawisł na szubienicy]; *Tudja, mit végeztek az égben* [Wie, co zrzędzono w niebie] itp.

Pewna część frazeologizmów charakteryzuje stany człowieka, jego wygląd itp.: *Być zawieszonym/pozostawać/tkwić między niebem a ziemią*; *Wygłądać o niebo lepiej*; *O wielkie nieba! = Ó égek!, Szentséges ég!*; *Égnek áll a haja szála* [Włosy stoją w stronę nieba = Włosy stanęły dęba]; *A jó ég tudja!/Tudja a jó ég!* [To wie tylko dobre niebo = Okrzyk w stanie niewiedzy, braku orientacji]; *Egek ura!* [Panie nieba! = Okrzyk zdumienia]; *Irgalmas ég!* [Łaskawe niebo! = Okrzyk zdziwienia, strachu, przerażenia]; *Te jó ég!/Szent ég!* [Dobre niebo!/Święte niebo! = Okrzyk zdziwienia, zdumienia]; *Az ég elszólit* [Wzywa go niebo = O człowieku zmarłym]; *Az eget is bögőnek nézi* [Nawet w niebie widzi basetłę = O człowieku w stanie nietrzeźwym]; *Vállaira vehetné talán az eget is* [Mógłby nawet wziąć niebo na swoje barki]; *Tudja, mit végeztek az égben* [Wie, co dokonano w niebie = O człowieku butnym, pysznym zarozumiałym]; *Tiszta mint az ég* [Czysty jak niebo = Bardzo czysty]; *Azt hiszi, hogy rászakadt az ég* [Myśli, że niebo spadło na niego = O człowieku, którego ogarnął strach, przerażenie]; *Esküszik égre, földre* [Przysięga na niebo i ziemię = Przysięga na wszystkie świętości] itp.

Używając słowa *niebo* lub *nieba* przenosimy się myślami do Boga lub opatrności boskiej, np.: *Niech się dzieje wola nieba!*; *Wola nieba!*; *Łaskawe nieba*; *Bóg na niebie*; *Niech się dzieje wola nieba, z nią się zawsze zgadzać trzeba*; *Niebo mi świadkiem*; *Niebo mi go zesłało*; *Niebo bez trzasku wielki obrót kieruje*; *Dary nieba*; *Bor, búza, szalonna, égnek fő adomány* [Wino, zboże, słonina to główne dary nieba]; *Eget, poklot össze ne keverj* [Nie mieszaj nieba z piekłem]; *Égnek rendelése kinek hova menése* [Zrzędzenie nieba dokąd kto ma iść]; *Háború pokolban, békesség az égben* [W piekle jest wojna, w niebie pokój]; *Ég veled!* [Niech niebo będzie z tobą! = Wyrażenie przy powitaniu i pożegnaniu]; *Olyan igaz, mint hogy az isten az égben van* [Jest to tak prawdziwe jak Bóg na niebie] itp.

Z obserwacji nieba człowiek potrafi przewidywać pogodę, przyszłość itp.: *Niebo się wypogadza/przeciera/zachmurza się/zaciąga się chmurami*; *Wszystkie znaki na niebie i ziemi wskazują na coś/zapowiadają coś*; *Ogień, żar leje się, leci z nieba*; *W niebie pierzyna się rozpruła*; *Ha bárányos az ég,*

harmadnapra eső lesz [Jeśli na niebie są chmury kłębiasto-pierzaste, na trzeci dzień będzie deszcz]; *Vörös az ég alja* [Spód nieba jest czerwony = Będzie wiatr]; *Megnyílnak az ég csatornai* [Otwierają się kanały nieba = Będzie deszcz]; *Nekikeseredik az ég* [Rozgoryczyło się niebo = Zbiera się na deszcz] itp.

Niektóre przykłady zawierają przestrożę, zalecenia, wskazówki, np.: *Co niebo przeznaczyło, przestroga nie uchroni*; *Kiedy niebo jarzębate, śmiało opuść chatę*; *Póki świat światem, wilk owcy nigdy nie będzie bratem*; *Ég és föld megindul* [Poruszyło się niebo i ziemia = Nadchodzi wielkie niebezpieczeństwo, katastrofa]; *Egen csinálj házat, ott is félre!* [Buduj dom na niebie, ale w inną stronę! = Uważaj na siebie!]; *Égre követ ne dobj, mert fejedre esik* [Nie rzucaj kamieniem w niebo, bo ci na głowę spadnie] itp.

Takie metaforyczne wyrażenia frazeologiczne jak:

1. *Pod gołym niebem*; *pod otwartym niebem* wskazują na miejsce, gdzie coś się odbywa na otwartej przestrzeni, nie w budynku, nie pod dachem;

2. *Przewyższać kogoś o niebo*; *O całe niebo wyższy*; *Różnić się o całe niebo*; *O całe niebo przerasta*; *Podnieść kogoś o całe niebo wyżej* mówią o tym, że ktoś kogoś przewyższa pod jakimś względem;

3. *Dziury w niebie nie będzie*; *Nie robi się w niebie dziura*; *Akkor lesz az, amikor az eget megfordulnak* [Będzie to wtedy, gdy nieba obróci się na drugą stronę = Nigdy to nie nastąpi]; *Allandó, mint az ég forgás* [Stały (niezmienny) jak obrót nieba = Stały, niezmienny] to sygnały tego, że nic się nie zmieni, nic ważnego się nie stanie/nie wydarzy się;

4. *Spać/spadać jak z nieba*; *Jakby z nieba spadł = Mintha égből esett volna le* powiadają o tym, że ktoś zjawił się nieoczekiwanie, w samą porę;

5. *Coś nie spadło z nieba* podkreśla, że osiągnięcie czegoś wymagało wysiłku;

6. *Mieć niebo w ustach/w gębie* mówią o czymś, co nam bardzo smakuje;

7. *Dobrze na niebie, wszyscy powiadają, przecie się z światem nieradzi żegnają*; *Komu się nie chce do nieba, tego gwałtem pchać nie trzeba*; *Jakby go żywcem do nieba brali*; *Do nieba nie pójde po klucz*; *Ha öröm nem volna, az ég is pokol volna* [Gdyby nie było radości, niebo byłoby piekłem] mówią o chęci do życia człowieka;

8. *Jak grom z jasnego nieba = Mint derült égből villámcsapás* informują o czymś nagłym, zupełnie nieoczekiwanym;

9. *Nézheti az eget (a csillagos eget)* [Może patrzeć tylko na niebo (na gwiazdziste niebo = Nie dostanie nic do jedzenia, nie dostanie kolacji)] wskazują na człowieka, który nie ma nic do jedzenia oraz który nie dopnie swego celu;

10. *Az ég szerelmére! Az égre/egekre kérlek/kérem!* [Na miłość nieba! Proszę cię na niebo/nieba!] wyrażają usilną prośbę, błaganie.

Świat utrwalony we frazeologizmach omawianych tu języków jest wielowymiarowy. Może to być wielka przestrzeń (np. *Szmat świata; Kawal świata; Wszędy świat; Świat jest przestronny; Świat nie torba, dużo się do niego zmieści; Elég tág a világ, elférünk benne* [Szeroki jest ten świat, zmieścimy się w nim]; *Nagy a világ* [Świat jest wielki]; *Száz mérföld a világ!* [Świat ma sto mil! = Świat jest wielki]; *Széles a világ* [Świat jest szeroki]; *Világűr* [Przestrzeń świata = Przestrzeń kosmiczna]), kraj, lub dużo krajów oraz kontynenty półkuli wschodniej (np. *Kawalek świata; Nieznany świat; Daleki, szeroki świat; Stary Świat; Magyar világ* [Węgierski świat = Węgry]), środowisko, obszar kulturowy, krajobrazy, okolica (np. *Dwa światy; Bliski, otaczający świat; Należć do dwu światów; Świat zabity deskami; Iść/wyjechać w świat = Világgá menni; A világ minden tájáról* [Ze wszystkich stron świata]; *Nem egész világ Báránya, laknak Somogyban is* [Województwo Baranya nie jest całym światem, ludzie mieszkają też w województwie Somogy = Wszędzie mieszkają ludzie]; *Itt a világ közepé, ki nem hiszi jöjjön be* [Tu jest środek świata, kto w to nie wierzy, niech tu przyjdzie]), miejsce, w którym przebywa człowiek aż do śmierci (np. *Ten świat; Świat doczesny; Dzisiejszy, ówczesny świat; Świat ludzki; Świat żyjących; Świat boży Wyższy świat; Wielcy świata; Úgy egész a világ, ha okos is van rajta, meg bolond is* [Świat jest wtedy pełny, gdy są w nim i mądrzy, i głupi ludzie]); miejsce, w którym przebywa człowiek po śmierci i które jest niewidoczne (np. *Tamten świat; Znaleźć się na tamtym świecie; Przenieść się na tamten świat; Opuścić świat; Rozstać się ze światem; Zejść z tego świata; Wynieść się na tamten świat; Zabrać się z tego świata; Wybrał się na tamten świat; Żegnać się ze światem; Kandydat na tamten świat; Porzucać świat; Świata bożego nie widzieć; Z tamtego świata listów nie podają, jak się mają; Drugi, lepszy świat; Świat pozagrobowy, wieczny; Elaludt a világa* [Zasnął jego świat = Umarł]), obszar, na którym znajdują się istoty żywe, rzeczy, rośliny, zwierzęta itp. (np. *Siano to i trawa – wszystko chwala świata tego; Świat istot żywych = Az élőlények világa; Świat roślinny = A növények világa; Świat rzeczy = Tárgyi világ; Świat zwierzęcy = Az állatok világa; Wszechświat = Világmindenség*) itp.

W odczuciu człowieka świat jest bytem, który jest w ciągłym ruchu (np. *Świat na miejscu nie stoi; Tak się ten świat obraca, jednych podnosi, drugich wyrwaca; Świat idzie naprzód; Tak się świat ten kołem toczy; A világ forog tovább* [Świat toczy się nadal]). Ma on początek i koniec (np. *Od początku, od stworzenia świata; Koniec świata; Świat się jeszcze nie kończy; Do końca, do skończenia świata = A világ végéig; A világ végén* [Na końcu świata]; *Eltart a világ egész végig* [Świat utrzyma się do końca]) itp.

Człowiek nie tylko obserwuje i poznaje świat, ale go również wartościuje pozytywnie i negatywnie: *Świat się kończy!; Cholerny świat; Tak to na tym usmarkanym świecie; Ten świat jak makowy kwiat; Więcej na świecie złego niż dobrego; Wszystko na świecie marność; Wszystko się plecie na tym tu biednym świecie; Wtenczas na świecie będzie lepiej, jak wilk będzie ogonem orał, a owcami bronował; Zekpiął świat, trzeba go poprawić; Tak ci teraz na świecie*

nastalo: ofertów wiele, a szczyrości mało; Świat się zestarzał i szczęście statkować nie umie; Świat – jabłko żółcią nadziane; Świat jako syrena śpiewa, a jak niedźwiadek jad wlewa; Świat, gdy kogo cieszy, zdradza; Świat jak dziecko, co się cackiem bawi; Świat jak las, człowiek jak liść; Świat z pozorów sądzi; Pół świata skacze, a drugie pół płacze; O światku, światku! Kiedy by to nigdy nie umierać; Opak się wszystko na świecie dzieje; Kląć, przeklinać na czym świat stoi; Świat przewraca się/wywrócił się do góry nogami = Az egész világ a feje tetejére áll; Świat teraz mądrzeje = Mindig okosabb a világ; Felfordult a világ [Wywrócił się ten świat]; Hálátlansággal fizet a világ [Świat odplaca się niewdzięcznością]; Így fizet a világ: sokat ígér, keveset ad [Tak odplaca się ten świat: dużo obiecuje, a mało daje]; Kétszínűvé lett a világ [Świat stał się dwulicowy]; Okosság vezeti a világot [Mądrość kieruje światem]; Pénz izgatja a világ dolgát [Pieniądz podnieca/pubudza sprawy świata = Światem rządzi pieniądz]; Talán jobbra fordul a világ [Świat być może stanie się lepszym]; Kutya világ lesz [Będzie psi świat = Będzie bardzo źle]; Szegény világ [Biedny świat]; El kell vészni a világnak! [Ten świat powinien zginąć!]; Ha mindnyájunk jó volna, nem lenne tarka a világ [Gdybyśmy wszyscy byli dobrymi ludźmi, świat nie byłby tak pstry] itp.

Pewna część frazeologizmów utrwała cechy charakteru, stany, zachowanie, sytuację życiową, mentalność, styl życia człowieka itp. Świadczą o tym takie przykłady jak: Nie wie po jakim świecie chodzi; Cały świat może się walić, a ja nie ustąpię; Siedem światów pokazuje się przed oczami; Koniec świata!; Narodzić się na nowo na świat; W świecie takiego nie najdzie; Świata nie widzieć poza kimś, poza czymś; Błagać, prosić na wszystko w świecie; Nie wiedzieć nic o bożym świecie; Świata bożego nie znać; Mieć z kimś, z czymś trzy światy, siedem światów; Świat się komuś zawalił; Świat się komuś wali na głowę; Umrzeć dla świata; Wyrzec się świata; Zamknąć się przed światem; Powrócić z tamtego świata; Świat stoi otworem przed kimś; Świat uśmiecha się do kogoś; Nie zginie na świecie; Świat sobie zawiązać; Przynieść z sobą coś na świat; Czyjś świat kończy się na czymś; Odsunąć się/uciekać od świata = Elmenekül a világ elől; Świat należy do kogo = Neki áll a világ; Nie z tego świata/Nie dla niego ten świat = Nem erre a világra való; Jakby się dopiero na świat urodził = Mintha most jött volna a világra; Jakby posiadał rozumy całego świata = Minha a világ összes okossága az övé lenne; Pepek świata = Ő a világ közepé; Világgá kiértöli = Trábi na cały świat; A világ pajkosa [Swawolny, figlarny chłopak świata = Chłopiec, którego lubią dziewczyny]; Azt műveli, mint a világ ördöge [Zachowuje się jak diabeł świata = Zachowuje się hałaśliwie]; Egy világ dől össze benne [Załamał się w nim cały świat = Rozczarowany człowiek]; Avval csak a világ több [Takich jest dużo na świecie = Prosty człowiek]; Átvette a világ a vállán [Przejął cały świat = Człowiek, który dużo cierpiał]; Él a világ közepén/Éli a világot [Żyje w środku świata/Używa świata = Ktoś dobrze żyje]; Nem elég kerek neki a világ [Świat jest dla niego niezbyt kolisty = Człowiek niezadowolony, któremu nic się nie podoba]; Összedőlhet miatta a világ [Dla niego świat może się zawalić =

Człowiek, który niczym się nie interesuje]; *A világba beszél* [Mówi do świata = Nie mówi nic ważnego]; *Elnyelne a világot* [Połknąłby nawet świat = Egoista]; *Egyszer lettem a világra, egyszer kell meghalni* [Tylko raz przyszedłem na świat, więc tylko raz trzeba umrzeć = Człowiek, który niczego się nie boi]; *Gyere világ, fűtyülj a markomba* [Chodź do mnie świat, gwizdź mi w garść = Nie martwić się niczym]; *Világgá megy* [Idzie w świat = Uciekać, opuszczać ojczyznę]; *Világ embere* [Człowiek świata = Człowiek rozrzutny, rozpustny]; *Csukott szemmel jár a világbán* [Chodzi po świecie z zamkniętymi oczyma = Człowiek niezorientowany]; *Elsötétedik a világ valaki előtt* [Zaciemnił się przed kimś świat = Stracił wzrok]; *Rózsás színben látja látja a világot* [Widzi świat w różowym kolorze = Świat wydaje mu się piękny]; *Sötét színben látja látja a világot* [Widzi świat w ciemnych kolorach = Świat wydaje mu się ponury]; *Világ lustája* [Leniuch, leń świata = Człowiek bardzo leniwy] itp.

Takie wyrażenia frazeologiczne jak: *Świata nie przemożesz; Świata nie przerobisz; Człowiek świata nie przemoże, ale świat go zmoże; Tego nie zabierzesz ze sobą na tamten świat; Świata nie przeżyjesz, chleba nie przejesz, wody nie przepijesz; Świat nie kończy się na kimś, na czymś* wskazują na bezsilność człowieka względem świata, dlatego też powinien on jedynie *Używać świata, póki służą lata; Używać, zażywać świata; Życ z światem; Odkrywać nowe światy*, bo jest on taki jaki jest: *Tak to bywa na tym świecie: zima w zimie, lato w lecie; Tak to na tym świecie bywa: Kto na wierzchu, ten się kiwa; Tak to na świecie: gdzie dwoje, tam i trzecie; Taki jest porządek świata = Ez a világ sora; Ilyen a világ = Taki jest ten świat itp. Choć *Świat otwiera się przed kimś = Szemesnek áll a világ*, to jednak odbywa to się nie bez przeszkód: *Zasłaniać/przesłaniać komuś przed kimś świat; Zawiązać komu świat* itp.*

O rzeczach, ludziach ważnych i niezwykłych mówią takie przykłady jak: *Ktoś, coś jakiego świat nie widział; Sól świata; Ósmy cud świata = A világ nyolcadik csodája*, a o czymś zupełnie niemożliwym: *Za nic na świecie; Za żadne skarby świata; Nem adnám a viláért* [Nie oddałbym nawet za cały świat = Nie oddałbym za nic na świecie] itp.

Z powyższego porównania wynika, że obraz świata utwalony we frazeologizmach obu języków dotyczących nieba i świata wykazuje wiele podobieństw, aczkolwiek widoczna jest również pewna specyfika postrzegania świata. W niektórych przypadkach przykłady polskie nie mają swych odpowiedników w języku węgierskim, a w niektórych węgierskie w języku polskim. Zauważalna jest również znaczna różnica ilościowa dotycząca frazeologizmów istniejących w omawianych tu językach.

Literatura

- Bañcerowski, J. (2012) A frazeológia mint az emberi világgép tükröződése. // Magyar Nyelvőr, 2012. 136/4. s. 457-461.
- Bąba, St. – Liberek, J. (2003) Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny. Warszawa.

- Bárdosi V. (2003) Magyar szólástár. Szólások, helyzetmondatok, közmondások értelmező és fogalomköri szótára. Budapest.
- Biró I. – Schlandt H. (1937) Szólások és fordulatok. Pécs.
- Dziewońska-Kiss, Dorota (2011) Néhány megjegyzés a frazeológia szerepéről a világ nyelvi képének rekonstruálásában (magyar és lengyel anyag alapján). // Bárdosi Vilmos (ed.). Tegnap filológiánk mai szemmel. Budapest, s. 71-77.
- Kłosińska, A. – Sobol, E. – Stankiewicz, A. (2011) Wielki słownik frazeologiczny z przysłowiami. Warszawa.
- Krzyżanowski, J. (1970) Nowa Księga Przysłów i Wyrażeń Przysłowiowych Polskich. Warszawa.
- Litovkina, A. (2005) Magyar közmondástár. Közmondások értelmező szótára példákkal szemlélítve. Budapest.
- Margalits E. (1896) Magyar közmondások és közmondásszerű szólások. Budapest.
- Masłowsky, D., i Wł. (2000) Księga przysłów polskich. Kęty.
- O. Nagy G. (1976) Magyar szólások és közmondások. Budapest.
- O. Nagy G. (1988) Mi fán terem? Budapest.
- Póra F. (1991) A magyar rokonértelmű szók és szólások kézikönyve. Budapest.
- Skorupka, St. (1977) Słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa.

Oznaczenia:

- [] – w nawiasie kwadratowym podane jest dosłowne tłumaczenie i aktualne znaczenie oznaczone znakiem równości =.
- ≡ znak ekwiwalentu